

C. K. pošti!

Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“

Dunaj V Zentagasse 5.

PROSTA
VODI
POT K
SVOBODI!

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO

se nahaja v Trstu ulica Madonnina 15
Telefon 1570

UPRAVNIŠTVO

Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:

za celo leto . . . . . 4.40 K
za pol leta . . . . . 2.20 K
za četrť leta . . . . . 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Št. 9.

V Trstu, 1. maja 1913.

Leto VI.

N a š d a n.

Danes praznuje delavstvo po vsem svetu svoj praznik, ki ga ni postavila nobena cerkvena, ne državna avtoriteta, temveč železna volja delavstva samega. Danes pohite trpini vseh narodnosti in ver v prosto naravo, da manifestirajo edinstvo svojega mišljenja in stremljenja po svobodi. Danes pokaže izkoriščano delavstvo, ki je doslej spalo v temi nezavednosti, svojo orjaško moč zatiralcem in izkoriščevalcem. Za en dan se je oprostil orjak težkih suženjskih verig, ki ga še trdno oklepajo. Zmaj kapitalizem pa vidi, da se je orjak predramil iz svoje nezavednosti in da si osvaja ves svet. In ker vidi kapitalizem vstajanje orjaka, ki ga je smatral kot krotko tovarno živino, se trese za svoj obstanek in profit. Strah ga spreletava, ko vidi, da delavstvo združeno ene misli in prepojen svetega stremljenja manifestira za človečanske pravice, za svobodo dela in za bratstvo vseh ljudstev in narodov. Danes protestira delavstvo proti bratomornemu medsebojnemu klanju ljudstev.

Medtem ko se je orjak oprostil najhujših suženjakih spon in mu kroži pogled tja v jasen, solnčni majniški dan, ko se iz vse duše veseli krasnega svojega praznika v trdni nadeji, da tudi zanj bije ura rešitve, mešetari brezobzirni kapitalizem s krvjo in življenjem ljudstev. Nenasitnim oboževalcem svetega denarnega žaklja še ne zadostujejo žrtve na bojišču dela, marveč zahteva še novih ogromnih žrtev in potoke krvi na bojnih poljih za svoje nenasitno žrelo. Že pol leta so na jugovzhodu gmeli topovi in brzostrelke, prasketale so puške in bliskali meči v svitu gorečih sel, vasi in mest. Sedaj pa, ko je bojni hrum na jugovzhodu nekoliko potihnil, se pripravljajo brezsrčne hijene, da žrtvujejo kri in življenje drugih v svoje sebične umazane svrhe. Vsled teh dogodkov je na tisoče družin oropanih svojih rednikov, na tisoče delavcev njih dela in milijoni so, ki jim je brezobzirnost prikrajšala boren grižljaj kruha in jim hoče s tem vbiti v glavo in srce ljubezen do domovine. Brezdomovinski kapitalizem se ne ozira na bedo in lakoto ljudskih množic. Njemu gre le za to, kako bi čim izdatneje polnil svoj žakelj. Kaj se briga kapitalizem zato, če trpi ljudstvo pomanjkanje in glad, če propada ljudsko gospodarstvo? Mar mu je le brezmejno in nesramno izkoriščanje že itak do kosti izmognanih ljudstev.

Prvi majnik ni le prazniški dan, temveč tudi protestni dan delavskega ljudstva. Ta dan izraža delavstvo svoje odločno voljo v boju za osvoboditev. Kapitalizem je zasuš-

nil ljudstva in jih pahnil v skrajno bedo. Delavski razred pa je vstal in stopil v bojne vrste proti kapitalizmu. Njega krasni cilj je strogolaviti obstoječi družabni red in na njega mesto postaviti novega, boljšega, ki bo pravičen vsem. V novem družabnem redu ne bo zasebne lastnine proizvajalnih sredstev. Delavstvo se bojuje za to, da postane ljudstvo posestnik vsega, kar rabi za delo, da s tem konča izkoriščanje in bedo delavnega ljudstva.

Mednarodno delavstvo bojuje razredni boj. V tem orjaškem boju so združeni delavci vseh dežel in narodov, da si izvojujejo svobodo. Da je pa moč delavstva tem večja, se je organiziralo na mednarodni podlagi. V vseh svojih bojih in nič manj v orjaškem boju za preustroj družabnega reda je delavstvu potrebna vzajemna podpora. Le tam, kjer je hujskajoči nacionalizem pregnan iz delavskih vrst, in kjer neskaljeno živi duh zveste, mednarodne solidarnosti, se more delavstvo uspešno boriti zoper svoje nasprotnike.

Kapitalizem je razpalil ljut boj vseh proti vsem. V vseh državah delujejo sile modernega gospodarskega življenja druga proti drugi. Države pa se neprestano oborožujejo in od pete do glave štrleč v orožju ogrožajo svetovni mir. Brezobzirno hujskanje gospodujočih na klanje in žalibog ne brez uspeha. Mogočnjaki skušajo balkansko vojno izkoristiti za blazna pustolovstva. Če bi šlo po njih volji, bi se na jugu že bila razpalila morilna vojna. Za blamaže slavnih diplomatskih krogov, ki si domišljajo, da predstavljajo Evropo in ki si prilasčajo pravico govoriti in nastopati v imenu ljudstev, pri tem pa vse svoje akcije obdajajo z nekako skrbno tajnostjo, naj bi ljudstvo nosilo svojo kožo na trg. Svojo kri in življenje naj bi ljudstvo dalo za interese gospodujočih slojev! Reke kri naj bi se prelivale vsled blazne politike vojnih hujskačev za prazen nič! Ne, to ne gre! Proti takemu blaznemu početju protestira delavsko ljudstvo, ki v prvi vrsti čuti težo neznošnih bremen. S svojo močjo je delavstvo preprečilo skrajne posledice vojnega hujskanja.

Vse to pa vkljub temu ne ostane brez posledic. Neznosno davčno breme se bo še povečalo, in s svojimi žulji bo ljudstvo moralo plačevati ekstravagance premodre evropske diplomacije. Mogotcem se ni zadosti, da je industrija in ljudsko gospodarstvo skoraj popolnoma propadlo. Izprešati se hoče nove milijone iz bednih in gladnih množic, da se jih vrže molohu v žrelo! Brezposle-

nost, glad in skrajna beda so posledice vojnega hujskanja.

Gospodarska kriza pa je boj delavstva za svoje pravice zelo otežkočila. Podjetniki vseh narodov se pripravljajo, da bi v orjaškem boju uničili delavsko gibanje, ali da bi vsaj močno razredčili delavske vrste. Dosedaj še v tem oziru niso uspeli. Da pa delavstvo odbije vsak napad na svoje pravice, mora trdno in vestno stati na straži. Že ponovno smo opozarjali železničarje na nevarnost, ki preti njih koalicijskemu pravu. Izviti se jim hoče iz rok orožje za izvojevanje boljših življenjskih pogojev.

Tiskovna svoboda je le še na papirju. Vsak čas nam plenijo državni pravdniki naše liste radi malenkostnih stvari. Niti železniške uprave se še ne sme več kritizirati brez nevarnosti pred rdečim svinčnikom. Sicer pravijo ljudje, da imamo turške razmere, ampak Turčija bi se čutila razžaljena, če bi jo kdo primerjal z neko zapadno državo.

Še mnogo drugih bojev bo delavstvo moralo izvojevati. Predvsem je treba, da je delavstvo nanje pripravljeno. Če bo delavstvo prav spoznalo tok časa in se trdno organiziralo, ne le strokovno, temveč tudi politično in gospodarsko, lahko mirno pričakuje bodočih dogodkov.

Današnji dan demonstrira delavstvo za svoje najvažnejše in najbližje zahteve. Zahteva osemurni delavnik za vse delavstvo, zakonito delavsko varstvo in socialno zavarovanje. Zahteva pa tudi splošno in enako volilno pravico v občini, deželi in državi za vse državljane brez razlike spola.

Z vztrajnim delom bo delavstvo zlomilo suženjske okove in priborilo svobodo zatiranim slojem. Le skozi svojo lastno moč se bo delavstvo osvobodilo krivičnega družabnega reda in s tem kapitalističnega izkoriščanja. Odpravilo bo krvavo klanje narodov za interese drugih in zavladal bo blagodejen mir, ki je tako potreben za razvoj in procvit prave, resnične kulture. Že si podajajo delavske množice bratsko roko in si obljublajo medsebojno pomoč v boju za svoj ideal, za svoj vzvišeni cilj.

Obljubimo si danes na novo, da ne opešamo v našem opravičenem boju za naš cilj in da bodemo zmagonosno delovali z združenimi močmi do končne osvoboditve proletariata.

Prečitanih števil „Železničarja“ se ne zavrže, temveč se jih da nasprotnikom in indiferentnim.

Pr. 43-15

2

V imenu Njegovega Veličanstva!

C. kr. deželna kot tiskovna sodnija v Trstu je po predlogu c. kr. državnega pravdnštva razsodila, da ustanavlja vsebina člankov uvrščenih v listu „Železničar“ dd. Trst, 15. aprila 1913. št. 8 in sicer:

1) „Koalijsko pravo v nevarnosti“ in sicer od besed: „Pred letom je vlada...“ do besed: „na njih najvitalnejše interese“;

2) „Po devetnajstih letih“ in sicer do besed: „čisti idealizem nima“ do besed: „... njegove nauke in ideje“, objektivne znake hudodelstvo po § 65a) odnosno § 122a) k. z.

Potrjuje se uže uvedeno zaplenjenje imenovane tiskovine, prepoveduje se razširjanje iste in ukazuje se uničenje nabranih se primerkov in istih ki se imajo še nabrati, kakor hitro postane navzoči odlok pravomočen.

Razlogi:

V članku omenjenem po 1) se komentirajo nekatere določbe načrta novega kazenskega zakona na način, da se stem skuša naščuvati k zaničevanju in sovraštvu zoper vlado ali državno upravo. To pa ima u sebi vse znake hudodelstva po § 65 a) k. z.

V članku od 2) pa je zapopadeno preklinjanje Boga, kar tvori hudodelstvo po § 122 a) k. z.

Zato se je moralo razsoditi kakor v dispozitivu omenjeno.

Trst, dne 19. aprila 1913.

L. S.

Podpis nečitljiv.

Zopet zaplenjeni!

C. kr. rdeči svinčnik je pričel zopet vneto risariti po predalih našega lista. Kedaj bo križem kražem državno pravdnškega umetnika konec, še ne vemo. Da je gospod cenzor v svoji stroki izvršen risar ne bomo tajili. Toda mi imamo pač tudi v tem oziru svoja mnenja. Snežnobela barva tam kjer bi morale biti živahne črke nam ne ugaja. Iz tega razloga odklanjamo takoj sodelovanje novega nepoklicanega sotrudnika. — Razume se, da bomo to našo željo zgornjeje podpirali še na drugi način in pri drugi istanci.

PODLISTEK.

Predpisi za prometno službo.

(Dalje.)

4. Prvi voz porivalnega vlaka, to je takega vlaka, ki vozi brez vlečne lokomotive na čelu — izvzemši pomožne vlake — mira biti zavorni voz.

5. Zavorni vozovi s ploščičem brez varstvene ograje ter zavorni vozovi s sedeži na strehi, katerih sedalo je na ploskvi vozovne strehe ali pa nad njo, ne smejo zavirači nikdar zasesti. Istotako se ne sme zasesti zavor na vozeh, ki so naloženi s predmeti nevarnimi radi razstrelbe, kakor tudi ne bližnjih, pred in za njimi tekočih voz.

6. Zavorne vozove, ki so naloženi s predmeti radi ognja nevarnimi, smejo zavirani zasesti le tedaj, če so ti vozovi opremljeni z železnimi zavornimi kosi ob kolesih (Bremsklötze).

Oddelek IX.

Vožni red.

Člen 70.

Razvrstitev in imenovanje vlakov.

1. Vlaki se delijo v:

A. Navadne vlake, ki vozijo po vožnem redu vsak dan.

B. Izvenredne vlake, to je:

a) vlake, ki vozijo po vožnem redu le ob določenih dneh;

b) vlake po potrebi, ki se jih uvede le v slučaju potrebe po vožnem redu, navedenem v knjigi vožnih redov;

c) oddeljene vlake, ki vozijo po vožnih časih in postankih vlaka, ki se ga je moralo deliti in ki sledijo prvemu delu vlaka v določenih prostornih oddelkih;

Postanek in razvoj delavskega gibanja v Avstriji.

Delavske organizacije v Avstriji so v zadnjih letih znatno napredovale. Da ni bilo prej zaznamovati večjih uspehov je pripisovati posebnim gospodarskim in narodnim razmeram v državi. Počasni industrijski razvoj, nevednost množic, močno vpliv nazadnjaštva, preganjanje oblasti in narodni spori so bile večne in najhujše zapreke povoljnemu napredku razrednih organizacij in socialistične.

Prva gibanja.

Prvim podpornim društvam rokodelcev, ki so bile ustanovljene že začetkom pretečenega veka in ki so temeljile še na principu srednjeveških delavskih korporacij, so se pozneje pridružile organizacije tovarniških delavcev na Češkem in na nižje Avstrijskem. Okolo leta 1848 imamo že prve stavke, ki so nekaki nenadni izbruhi delavske zadovoljnosti. Vsled tehnične industrijske spremembe je naraščala brezposlenost in revščina. Potom nenadnih stavk in lokalnih revolucij je delavstvo skušalo priboriti si boljše razmere. Ko je pričelo boj proti absolutizmu, se je pričelo gibanje tudi delavstvo, ne samo proti absolutizmu in reakciji ampak tudi proti uvedbi strojev v tovarnah. Meseca marca 1848 je dunajsko delavstvo udrlo v predmestne tovarne, razbilo stroje in zažgalo stavbe zahtevajoč od vlade in gospodarjev kruh in delo.

Ali prva meščanska revolucionarna gibanja niso brez upliva na duševni razvoj delavstva. Delavstvo se začelja zavedati skupnosti gospodarskih in političnih razmer in potrebe enotnosti in solidarnosti vsega iskoriščenega in zanemarjenega delavskega razreda. Na neštivilnih importantnih in burnih shodih in potom peticij se zahteva zvišanje plač, znižanje urnika in odredbe proti brezposlenosti, zahtevalo se je nadalje tudi splošne politične pravice in pospeševanje ljudske izobrazbe. V to svrhu se je ustanovilo na Dunaju prvo delavsko društvo.

Delavska društva.

Koalijski zakon iz leta 1864 omogočuje ustanovitev delavskih podpornih in izobraževalnih društev, ki se rapidno razvijajo. Postavljen je s tem temelj novemu popolnejšemu in bolj neodvisnemu gibanju.

Pristaši Schultz-Delitscha se zbirajo okrog „Tiskarskega izobraževalnega društva“. Bili so predstavniki meščanskega socializma. Zadržni-

d) posebne vlake, ki vozijo ob posebnih prilikah po vožnem redu, ki se ne nahaja v knjigi vožnih redov.

e) službeni vlaki, (pomožne, poizvedovalne vožnje, vožnje s snežnim plуго in naznanilne lokomotive), ki vozijo ob izvenrednih prilikah brez vožnega reda.

V odstavke b, c, in d je uvrstiti tudi vojaške vlake.

2. Vlake se imenuje po njih namenu kakor sledi:

- dvorne vlake,
- brzovlake, ekspresne in razkošne vlake,
- osebne vlake (poštne in lokalne osebne vlake)
- sekundarne osebne vlake (omnibusvlake), mešane vlake,
- vojaške vlake,
- brzovozne tovarne vlake,
- tovorne vlake,
- lokomotivne vlake,
- delovne (materijalne) vlake.

Člen 71.

Označenje vlakov s številkami.

1. V splošnem vožnem redu zadržane vlake je s tekočimi redovnimi številkami označiti tako, da se vporablja neravne številke za vlake v smeri od začetne točke, ravne pa za vlake v nasprotni smeri.

Sistem označenja vlakov s številkami je razviden iz tabele 3. dodatka vožnorednim knjigam.

2. Vlake, ki niso navedeni v splošnem vožnem redu, se lahko označi tudi brez številke in le s kakim drugim imenom, oziroma označbo, ki izključuje vsako zamenjavo kakor n. pr.: dvorni vlak, čuje vsako zamenjavo kakor n. pr.: dvorni vlak zabavni vlak, gramozni vlak itd.

tvo in vzajemno podpiranje naj bi rešilo socialno vprašanje. Obsojali so političen boj delavstva. V tem društvu so se zbirali večinoma izobraženci. Napram programu in pristašem Schultza-Delitscha so stali delavci združeni v „Delavskem izobraževalnem društvu“. Bili so takozvani Lassallianci. Stremili so po političnem boju, po izobrazbi ljudstva in po zboljšanju gospodarskih razmer delavcev; nadalje po ustanovitvi delavskih konsumnih društev ter bolniških in podpornih blagajn in uvedbo splošne volilne pravice. Z zmago Lassalliancev so se pričele socialistične ideje močno razvijati med ljudstvom. Delavska društva so se ustanovljala povsod: na Dunaju in na deželi. Leta 1869 je izšel prvi delavski list „Volkstimme“. Od tedaj se imenuje delavska stranka „socialistična“.

V tem času su se ustanovile proizvajalne zadruge; toda vsled pomanjkanja zadostnih gmotnih sredstev, trgovske nevednosti voditeljev teh proizvajalnih zadrug in discipline med člani, se vsi ti poskusi po gospodarski osamosvojitvi izjalovijo. Strokovne organizacije se vsled odredbe obrtnega zakona iz leta 1859, ki prepoveduje prvorizitev stavk, ne morejo dovoljno razvijati.

Za koalijsko pravo.

Delavstvo je pričelo tedaj boj za dosego koalijskega prava. Ta boj traja neprestano do leta 1870, ko se s posebnim zakonom prizna delavstvu koalijsko pravo. Opaža se takoj večji napredek v strokovnih organizacijah. Industrija se razvija, stavke delavstva končajo vse z najpopolnejšim uspehom. Napredek organizacij, uspehi stavk in rapidno razširjanje socializma pripravljajo reakcijo vlade. Avstrijska socialna demokratična stranka je bila zastopana na mednarodnem kongresu, ki se je vršil v Eisenachu leta 1869. Takrat je stranka štela 98.607 članov. Tedaj je vlada prepovedala ustanovitev društev, ki sledijo principom, ki so se razvijali na kongresu v Eisenachu. In po znani obtožbi mnogih sodrugov zaradi veleizdaje l. 1870, je vlada raspustila vsa dunajska delavska društva.

Ali razpuščene bojne in izobraževalne organizacije so se kmalu zopet ustanovile. Leta 1873 jih je bilo že 237 in so štejele skupno 80.300 članov. Ali ta društva so še prešibka za premagati krizo in težave, ki se pojavljajo okolo leta 1874. Organizacije propadajo, delavci zgubivajo zaupanje v svoje razredno gibanje; preganjanje oblasti in notranji osebni spori v organizaciji pospešuje zastoj in nazadovanje gibanja. Koncem leta 1874 obstoja še kakih 100 društev, ki štejejo skupno

3. Oddeljene vlake je označiti na ta način da se številke ali posebni označbi vlaka dodav, obliki drobca kot imenovalnik številko dela, na primer: vlak 120-I, 120-II itd.

Člen 72.

Vrstilni red vlakov.

1. Da se za določitev križanja in prehitavanja vlakov že pri sestavi vožnega reda, kakor tudi v slučajih zamude dobi jasno in trajno podlago, se mora postaviti vrstilni red, ki odgovarja pomenu vlakov.

2. Kot načelo za določitev vrstilnega reda pri nasprotnih vlakih iste vrste veljajo, da imajo vlaki ene smeri prednosti pred vlaki nasprotni smeri.

Pri razdeljnih vlakih imajo vsi deli isto vrsto.

3. Za posamezne vlakovne vrste je red določen v sledečem:

Vrsta 1 oziroma 2,	dvorni vlaki;
„ 3 „	4, brzovlaki, ekspresni in razkošni vlaki;
„ 5 „	6, osebni vlaki (poštne in lokalni osebni vlaki);
„ 7 „	8, sekundarni osovni vlaki (omnibusvlaki), mešani vlaki;
„ 9 „	10, vojaški vlaki;
„ 11 „	12, brzovozni tovarni vlaki;
„ 13 „	14, tovarni vlaki;
„ 15 „	16, lokomotivni vlaki;

„ 17 „ 18, delovni (materijalni) vlaki.

Posebne določbe za vrstilni red vlakov so zadržane v tabeli 2, dodatka vožnorednim knjigam.

Vrstilna prireditve vseh v tej tabeli ne izrecno navedenih vlakovnih vrst se uredi od slučajja do slučajja.

okolo 30.000 članov. Tako se pripravljajo pogoj ugodni globokejšemu sporu v lastnih vrstah, četudi vidimo, da so v tem oziru že leta 1880 razmere docela spremenjene.

Sporne tendence.

Izjemni zakoni v Nemčiji provzročajo, da ostanejo tudi socialistični delavci v Avstriji brez strankinega časopisja. Medtem se je pričelo razširati med delavstvom glasilo radikalne socialistične struje „Svoboda“. Glasilo je urejeval znani revolucionarni agitator Most. List, ki je bil začetkom pisan v radikalno socialističnem duhu, je pozneje razvijal anarhistične ideje. List je imel velik vpliv na delavsko anarhistično gibanje v Avstriji. Pregonjanje oblasti je še bolj pridobivalo listu simpatije javnosti. Radikalna struja priporoča mesto pasivne resistence v razrednem boju, neposredno in splošno nasilno resistenco. Zmerna struja pa, ki je pričela leta 1881 izdajati glasilo „Die Wahrheit“ je nasprotnega mnenja in obsoja nasilno politiko.

Pristaši organizacije so bili večinoma za radikalno strujo; gospodarski boji so postajali čimdalje tuji organizacijam, ki so bile docela absorbirane od teh notranjih spornih bojev. Radikalna struja je zagospodovala vodstva skoraj vseh tedaj obstoječih delavskih organizacij. Radikalizem je bil ukorenjen celo v organizacijah, ki so zasledovale zmerno tendence; nasprotovali so ustanovitvi bolniških in podpornih blagajn, ker „te zavarovalnice proti lakoti onemogočujejo razvoj razrednih delavskih organizacij“! Mlado in nepopolno je bilo še tedaj razredno gibanje; se ni čuditi, da je prevladovalo naziranje bojnikov in teoretikov stranke nejasnost in nerazumevanje vseh socialnih, gospodarskih in političnih tvorb. Posledica večnega prepiranja pristašev in delitva članov in organizacij v „radikalno“ in „zmerno“ strujo je bila, da so zgubile organizacije vsako moč in da so se vladi vsi reakcionarni naklepi posrečili. Okolo leta 1880 se ni moglo več govoriti o kaki enotni in skupni delavski organizaciji v Avstriji. Ali akutna kriza je bila pozneje pod vplivom krute reakcije vlade uspešno premagana. Vrste so se zopet strmile, sporazum je zavladal v organizaciji. Reakcija je pospešila utrditev skupnosti in enotnost v socialistični stranki.

Centralizacija.

Da branijo pridobljene pravice in onemogočijo reakcionarne naklepe vlade so bili sodrugih prisiljeni strniti vrste in pričeti skupni boj proti hudi reakciji in proti pomnoženemu izkoriščanju razvijajočega se kapitalizma. Skušnja je prepri-

4. Če se kakšen vlak izjemoma vporablja v drug namen, ki ne odgovarja označbi, na primer tovorni vlak za odpremo oseb, ali vojaški vlak za odpremo blaga, se njegova vrsta ne izpremeni.

5. Posebni vlak, ki vozi brez vsakega naznana, ter pomožni in drugi službeni vlaki so v vrsti za vsemi drugimi vlaki najzadnji. (Radi voženj s snežnimi plugi glej člen 177, točka 19.)

Člen 73.

Sestava in razdelitev vožnega reda.

1. Izvzemši službene vlake, ki ob izrednih prilikah in v sili lahko vozijo tudi brez vožnega reda, mora vsak vlak voziti po določenem vožnem redu.

Vozni red navadnih vlakov in takih, ki vozijo ob določenih dneh tedna, kakor tudi vlakov za potrebo je zadržan v vožno redni knjigi. Vlaka za potrebo je v vožnoredni knjigi označiti kot take z dostavkom: „Vozi po potrebi“.

2. Vožni red za posebne vlake sestavi e. kr. državnoželezniško ravnateljstvo.

3. Vsak vožni red mora imeti sledeče podatke:

- Označbo in številko vlaka;
- pri vlakih za osobno odpremo navedbo vozovnih razredov;
- vrsto vlaka;
- najkrajšim voznim časom podložena hitrost dotičnega vlaka v urnih kilometrih na ravni in horizontalni progi;
- imena postaj (izogibališč, postajališč in dr.), v katere pride vlak;
- označenje dvotirnih prog;
- razdaljo vsake postaje (izogibališča, postajališča in dr.) od prejšnje v celih in desetinkah kilometrov;

čala proletariata, da se Marksova načela o gospodarskem boju vjemajo. Čim močnejši postaja kapitalizem tem hujše izkorišča delavstvo; socialni boj je o razredov: gospodstvo ustvarja politične pogoje; politične smeri so le posledica gospodarskega položaja. Predvsem je treba ustvariti močno gospodarsko organizacijo, ki naj izvoji delavstvu boljše delavne pogoje in da upliva na politične razmere in pospeši s svojim sodelovanjem na polju političnih kompeticij izvršitev delavske socialne politike. Sodrugi so pričeli v tem smislu vneto delovati. Delo ni bilo brez uspeha. Proletariat je sledil priporočilom in apelom organizacije; pridruževal se je v vedno večjem številu razredni organizaciji. Prejšnji dogodki v stranki so prepričali voditelje organizacij, da vstvarja razcepitev organizacij in društev pogoje vladni reakciji in pomnoženemu izkoriščanju delavstva, ker ošibkuje moč proletarske enotnosti in skupnosti. Nastala je tako potreba po popolni združitvi delavcev v enotno centralizirano organizacijo. Leta 1891 se je vršil na Dunaju drugi strankin kongres in na tem kongresu se je sprejelo resolucijo, ki jo je predlagal poročevalec Höger; v resoluciji se poudarja da je centralizacija vseh obstoječih razrednih delavskih organizacij, ki zasledujejo politične smotre, nujna potreba spremenjenega gospodarskega položaja. Notranja uredba organizacij naj odgovarja novim razmeram. Ustanovi naj se pri teh organizacij podpirne blagajne za brezposlene in potujoče člane; ustanovi naj se posredovalnice dela; skrbi naj se za pravovarstvo članov; izdaja naj se strokovne liste za člane organizacij; stavke naj vodi in disciplinira centralno vodstvo in da se odvzame strokovnemu gibanju korporativistično sebičnost naj se pridruži organizacijam ves industrijski proletariata, tudi nekvalificirane delavce in ženstvo. Resolucija je bila enoglasno sprejeta. Kongres je dosegel svoj namen.

Nova doba.

Od tedaj pričena nova doba za delavsko gibanje v Avstriji. Po let. 1890 se delavsko gibanje tudi vsled ugodne konjunktore silno razvija. Uspešno delovanje omogočuje tudi spremenjeno politično razmerje v državi. Ministrski odlok iz leta 1891 smatra strokovne organizacije za bojne gospodarske skupine in ne za politična društva.

Organizacije se po vzgledu tiskarjev in klobučarjev centralizirajo. Delavci vseh poklicov in poslov se pridružujejo svojim organizacijam združenim v centralnih zvezah. Novo življenje je nastalo v organizaciji. Po kongresu raznih strokovnih organizacij leta 1892 in po izdaji centralnega gla-

h) vožni čas od postaje do postaje (izogibališča, postajališča in dr.);

i) čas prihoda na postajah (izogibališčih, postajališčih in dr.);

k) trajanje postanka na postajah (izogibališčih postajališčih in dr.);

l) čas odhoda iz postaj izogibališč, postajališč.

m) označenje nočne dobe;

n) na vsaki postaji (izogibališču) enotirne proge označenje vlakov, ki vozijo po progi dotičnega vlaka in ki se z njimi tam snide; na dvotirni progi pa le tiste vlake, ki se z njimi izvrši prehitevanje;

o) navedbo najkrajših vožnih časov;

p) navedbo zavorne odmere v odstotkih (%) kosmate teže;

q) skupno navedbo vožnih časov in postankov;

r) morebitne opazke glede na pričakovanje na postajah za križanje in prehitevanje;

s) navedbo zvez in dr.

Podatke odstavkov e in g do l je glede postajališč in dr. sprejeti v vožni red le tedaj, če vlak tam postoji.

Za dvotirne proge z jako gostim lokalnim prometom se lahko z dovoljenjem e. kr. železniškega ministrstva odredi olajšanja v uredbi vožnega reda.

Na lokalnih železnicah se lahko z dovoljenjem železniškega ministrstva uvede olajšanja v uredbi vožnega reda.

4. V dodatku vožnorednim knjigam mora biti zadržano:

- Normirano največje število osi;
- Vrstilni red vlakov;
- Načela za označenje vlakov s številkami;
- 4a. Klasificiranje prog po obremenilnih sekcijah (v kolikor je le-ta izvedena)

sila avstrijskih strokovnih zvez „Gewerkschaft“ — se je vršil na Dunaju prvi kongres vseh avstrijskih strokovnih organizacij, katerega se je udeležilo 158 dunajskih delegatov, ki so zastopali dunajske organizacije in 112 delegatov organizacij v provinci. Kongres je odobril sklepe družega kongresa in je sestavil opravilnik strokovne komisije. Kongres je v sestavljenem bojnem programu organizacije izjavil: „da je naloga strokovnih organizacij odstraniti posledice kapitalističnega proizvodnega sistema s bojem in odporom. Kongres je pa tudi priznal potrebo obrambe delavskih interesov v vsakdanjem boju in potrebo političnega boja in je izjavil, da sprejme načela socialistične stranke.“

Intenzivnemu delovanju komisije se je nemalo zahvaliti za rapidni, močni in decentrirani razvoj delavskih organizacij, ki so se čim bolj utrjevale in ki so neprestano naraščale.

Od leta 1892 do 1912 je število federacije narastlo do 10 na 54; skupine od 474 na 4300, člani so narastli od 46.606 na 446.000. Tekom desetletja 1901—1911 so organizacije izdale podpor za 22 milijonov in eno tretjino; v preteklem letu se je izdalo za 7 milijonov kron podpor, nešteti stankovne podpore. Skupno imetje federacij znaša skupno okolo 12 milijonov kron.

Glasilo centralne komisije poroča, da so organizacije tudi v preteklem letu napredovale, v kljub slabi industrijski konjunkturi. Organizacija delavcev tkalske obrti je narastla, v kljub da je ravno ta industrija najmočnejše trpela vsled mednarodnih homatij; je pridobila okolo 2000 novih članov, organizacija rokavičarjev je pridobila 1460 novih članov, federacija kemičnih delavcev 665, organizacija klobučarjev 436, zveza pleskarjev 467, federacija pivovarniških delavcev 300, pekov 500, manovalov 500, kiparjev 150 itd. itd. — Nepretrgani je naš papredek ob ugodni ali slabi konjunkturi, v kljub splošni reakciji in odporu koalizičnega kapitalizma silimo neprestano zmagonosno naprej.

Prvi maj in njega pomen.

In zopet praznujemo svoj veliki, dan Združeno manifestira danes proletarska družina za svoje pravice do lepšega, popolnejšega življenja. Ena volja in ena misel navdaja sužnje dela. Po svobodi in sreči stremi delavstvo; deležno hoče biti bogastva in blagostanja, ki ga vstvarja. Delo naj bode osvobodeno, pravica naj bode resnično za vse enaka: enakopravnost in bratstvo naj bode

- 4b. Vojaška porabnost železnice v navadnih razmerah;
5. Splošne določbe o obremenitvi vlakov;
6. Obremenitev vlakov;
7. Manipulacijski čas za prehod celih vlakov in posameznih voz;
8. Določbe o zveznem prometu (Ausschlußverkehr);
9. Podatki o strojih in tenderjih;
10. Postaje, kjer so nastanjene pomožne lokomotive;
11. Seznam glavnih in pomožnih vodnih postaj in postaj kjer se izčisti lokomotive;
12. Potrebne minimalne postanke za vlakopospeševalno službo;
13. Postaje kjer so nastavljeni snežni plugi;
14. Povprečne teže lastnih voz;
15. Električna zvonilna znamenja izpolnjena z navedbo začetnih in končnih točk posameznih prog;
16. Nastavki teže za osebe, živali in stvari, ki se jih v računskih listinah ne navaja po teži;
17. Določbe o največji vožni hitrosti vlakov na posameznih progah, največjo hitrost v ovinkih in stopnjevanje hitrosti na naklonih;
18. Zavorni odstotki za izračunavanje zavorne kosmate teže pri vlakih;
19. Dopusčena največja vožna hitrost posameznih lokomotivnih kategorij (vožni čas pri izjemni uporabi posameznih lokomotivnih kategorij).

Druge, za službeno uporabo potrebne tabele je v dodatku priklopiti prej označenim, ali pa sprejeti v dopolnini zvezek k dodatku.

zakon človeštvu. Skupna je moč, skupno je hrepenenje po enakem cilju.

Prvi maj! Nov in slovesen je ta trenotek v zgodovini.

Po svetovnem, globokem pomenu tega praznika je trenotek primerjati revoluciji prvih kristjanov, ko so se v čuvstvu nove vere vse človeška bitja čutila enaka; primere najde ta trenotek tudi še v revoluciji francoskega delavstva, ki je prvič priznala vsem enake pravice pred zakonom.

Odkod je prišla nova ideja? Kako se je razvila mogočna smisel solidarnosti med delavci celega sveta?

Kaj predočuje in uresničuje ideal, ki danes navdaja in oživlja delavstvo? Kaj zahteva ta dan delavstva, kaj želi takoj izvesti in kaj v naj bližnji bodočnosti?

Nova, lepa in človeška ideja je sad interesov in potreb žrtev kapitalizma obsojeni trpeti glad in izkoroščanje.

Stremljenje po svobodi in sreči živi v človeški duši odkar se je človeška družba razdelila po razredih, ali konkretno obliko je zavzela šele tedaj, ko se je postavilo prvi temelj delavski internacionali, ki je na svoj program napisala odličujoče besede: Emancipacija delavcev mora biti sad delavcev samih.

Uresničila se je prvič ideja svobode in življenja ob zmagi pariške komune, ki je zdrobila premoč gospodujočih in nad komuno razvila rdečo zastavo socializma.

Kapitalizem je trenutno zopet zmagal; na grobu tisočerihi pobitih bojnikov komune, ki so hoteli uresničiti proletarsko misel, je reakcija praznovala svojo brutalno zmago, misleč, da je udušila novo stremljenje.

Tako ni bilo.

Padli so bojevniki, ali ideja ni zato umrla. Bolj sveta in močnejša živi v spominu ljudstev neumrjoča misel. Po prestani prvi revolucionarni dobi socializma so se vrste utrdile in pomnožile. Moderna načela socializma so se rapidno razširjala in izpopolnjevala. Delavska internacionala je zopet nastala, organizacij in pristašev ni imela le v osrednjih državah Evrope. Po celem svetu, povsod kjer sužnji dela živijo zatirani, zasmehovani in razlašeni, se je nova misel razširjala in uveljavila. Proletarska vojska je postajala vedno mogočnejša: pogumno, nevstrašljivo je pričel proletarijat svojo osvobojevalno vojsko. Da pregleda in strne vrste, konstatira zmage in napredek, si je delavstvo zbralo svoj dan, ki naj bodi dejanska in ogromna protesta proti krivičnemu kapitalističnemu sistemu in obenem afirmacija misli in gotove nade, da je bodočnost ljudstev, ki proizvajajo in vstvarjajo.

Tako je nastal delavski prvi maj!

Na shodih prvega maja izraža delavstvo proletarski stranki svojo vero v bodočnost. Zahteva pa tudi delavstvo ta dan izvedbo takojšnjih gospodarskih, kulturnih in političnih zahtev. Zahteva uvedbo splošnega osem urnega dela, boljših delovnih pogojev, boljše socialno politične zakonodaje, omogočitev višje izobrazbe revnim slojem, uvedbo splošne volilne pravice za sve javne institucije, za občino, deželne zbornice itd.

* * *

Prvi maj je praznik dela in bodočnosti. Ona sila, ki je diktirala mislecm socializma zakone razvoja človeške družbe in postanka novega faktorja v človeški zgodovini, goni zdaj proletarske množice na ulice, da protestirajo in manifestirajo. Praznovanje prvega maja je produkt delavskega boja. V zgodovini tega dneva je zgodovina socialističnega napredka. Tudi uveljavljenje tega praznika je zahtevalo mnogo dragocenih žrtev. Prvič so praznovali prvi majnik proletarci v Ameriki. Kapitalistična brutalnost se je takoj maščevala. Aretirali so tedanje voditelje delavskega gibanja v Ameriki in jih obsodili na smrt. Menili so, da bodo z usmrčenjem voditeljev zajezili delavsko gibanje v Ameriki in preprečili, da bi delavstvo še praznovalo svoj prvi majnik. Svojega namena niso dosegli: Petero vnetih in inteligentnih agitatorjev je bilo obglavljenih. Ali delavstvo se ni zato preplašilo. Praznovalo je svoj dan in zahtevalo uvedbo osem urnega dela na vseh obratih in delavnicah. Pregnanje in pobijanje je le ojačilo delavsko moč. Iz Amerike je zahteva po praznovanju prvega maja prešla v Evropo. Na mednarodnem socialističnem kongresu leta 1889 je francoski sodrug Guesde, predlagal, da naj bode

prvi maj praznik delavstva. Kongres je predlog navdušeno sprejel. Že tisto leto se je po vseh metropolah Evrope praznovalo delavski dan. Prišlo je do burnih in ogromnih demonstracij. Streljalo se je na zbrane množice ljudstva, preganjalo in aretiralo se je voditelje gibanja, ali vkljub vsemu se ni moglo preprečiti izvedbo praznovanja. Kapitalistični svet je trepetal: delavska sila je naraščala; danes praznujejo proletarci le en dan v letu, ali kaj bo, ko bodo delavci odpovedali kapitalistom delo za celo leto?! Strah kapitalistov ni bil neutemeljen.

Polagoma se je prvi maj povsod uveljavil. Povsod kjer biva zavedno delavstvo, povsod kjer je prodrla nova misel, se praznuje mirno in slovesno simbolični dan vstajenja in osvobođenja. Tudi letošnji prvi maj bo pričal o našem razvoju, o vedno silnejšem napredku proletarske vojske. Neštevilne trupe junakov dela, ki se zbirajo ta dan pod rdečo zastavo socializma, pričajo, da naš cilj ni več daleč uresničenju, da se že pojavlja doba vstajenja, pomlad sreče, maj svobode in življenja...

Naj se milijonom zavednih, za boljše življenjske pogoje se bojujočih delavcev pridružijo še ostali milijoni nezavednih, v temi tavajočih, v stradanju trpečih vstvariteljev bogastva. Ko bodo vsa sreča hlepela po luči, resnici in pravici, ko bo vse navdajalo mogočno hrepenenje po sreči in blagostanju, bo naša zmaga gotova in neprepredljiva. Tedaj ne bo mogoče ustaviti naš silni, zmagonosni, sisteme podirajoči pohod. Nismo več daleč uresničenju cilja. Pred durmi stojimo novega sveta. Kdor hoče resnično in dostojno živeti, naj se pridruži proletarski, svet osvajajoči vojski; naj sledi zastavi, ki jo orjaške roke ob solncu prvega maja dvigajo v pomladanski zrak, zastavi emancipacije, enakopravnosti, svobode...

Zastoj v socialni politiki.

Delo socialno političnih reform je začetkoma povoljno napredovalo. Ali dobro obetajoči politiki socialne zakonodaje je manjkalo trajnega in začrtanega smotra. Poskusi so bili omejeni, odredbe enostranske. Tako nepopolno delo ni moglo dati popolnega rezultata. Socialno politično delo zastaja. Država se izogiba izvrševanju socialne naloge napram delavstvu in sploh gospodarsko šibkejšim.

Zastajanje socialne politike se ne opaža le v Avstriji, ki je po svoji nazadnjaški uredbi in po konservativnemu naziranju meščanstva nesposobna za korisno politiko. Socialna politika nazaduje tudi v državi, ki je dala tej tvorbi temelj in cilj, v Nemčiji sami. Bismarck je prvi pričel razvijati sistem narodnih socialnih reform; in še pred leti je nemški cesar sam poudarjal potrebo socialno politične zakonodaje. V Nemčiji sami kakor drugje zastaja socialna politika; temu so vzrok razni razlogi in tičijo v razrednem boju delavstva, ki je zvrnil vse pozicije meščanskih strank. Vzroki zastajanja socialnih reform so najzgovornejša obsodba reformističnih tendenc meščansko demokratičnih strank, ki hočejo rešiti gospodarska nasprotja izključno potom socialnih zakonskih odredb in ki v imenu takega reformističnega programa obsojajo razredni boj organiziranega delavstva. Je namreč na tem svetu vrsta zamaknjenih meščanskih ideologov, ki menijo, da je rešitev razrednih sporov vprašanje modernejših zakonov. Stremljenje po popolni gospodarski in politični preureditvi kapitalističnega sistema in razredni boj niso po mnenju teh ublažiteljev socialnih kontrastov posledica gospodarske uredbe sedanje človeške družbe. S kolektivno delovno pogodbo se po njih mnenju ublaži razredna nasprotja in uredi gospodarske stike. Ne tajimo važnost in korist delovnih pogojev, za dosego katerih so ravno naše organizacije izvedle ogromne boje in tudi ne tajimo pomen socialne politike sploh; saj se je prizadevanju naših zastopnikov v javnih institucijah zahvaliti, če imamo nekatere modernejše socialno gospodarske zakone. V našem minimalnem programu ima socialna politika važno mesto.

Ali ravno zastajanje v socialni politiki pritrjuje našemu naziranju o socialnem problemu. Vedno silnejši in popolnejši gospodarski in politični boj delavstva, je spravil meščanske stranke iz ravnotežja; z najsilnejšim odporom in omejevanjem pravic, se skuša odvzeti učinek politiki delavstva. Temu primeren je ves tok državne in

kapitalistične politike. Meščanske stranke vseh gradacij pozabljajo na programne razlike in se čim ožje agrupirajo. V to je prisilil stranke neprestani boj delavstva. Marksova načela se tako uresničujejo. Na eni strani naraščajoča armada proletariata, na drugi koalicija gospodujočih, ki ovirajo boj in preprečujejo zmage delavstva. Gospodujočim se gre za zatreti delavsko gibanje. Vojskujočemu se odvzame moč in se ga utruji s porazi. Da se ustavi splošni razvoj, ki je za gospodujoče pogubonosni, se upirajo države in kapitalisti zahtevam modernega napredka človeštva. Odtod združitev podjetnikov v razne bojne in strokovne zveze, da z medsebojnim podpiranjem, z omogočitvijo izporov itd., utrudijo bojujoče delavstvo, izerpajo finančno moč in odvzamejo upliv razrednim proletarskim organizacijam. Odtod reakcija, prelomenje pogodb omejevanje koalicijskega prava in odtod zastoj v socialni politiki.

Vsled odpora držav zastajajo reforme. Ali reakcija in pasivnost je mogoče zdrobiti in je treba zdrobiti, ako se hoče uveljaviti svoje postulate. Izvedba pravih socialnih reform, je stvar delavstva in se vrši ne ob podpiranju meščanskih demokratičnih strank, temveč ob odporu teh. Resnična delavstvu koristna politika, ne more dobiti mesta v tesnih mejah reformističnega programa konservativnih strank. Delavstvo samo potom razrednega gospodarskega in političnega boja, bo usililo državam modernejšo zakonodajo. Doslej so le naši socialistični poslanci pričeli udeleževati socialni program pravih reform. Ako ni bilo zaznamovati na tem polju večjih uspehov je tega kriva večina, ki je onemogočevala večje in koristnejše delo. Razlogi, ki veljajo v gospodarskem mezdnom boju veljajo tudi v socialni in političnih kompeticijah. Da je namreč samostojen, neodvisen in neposreden boj delavstva samega, pogoj večjemu vsestranskemu napredku.

Kdo so sanjači?

Trditev, da so socialisti sanjači, se jako pogostoma sliši. Uredniki kapitalističnih listov kaj radi pišejo članke, naslovljene: „Zopet del socialističnih sanj uničen“, „Brezupne sanje“ in podobne v katerih namigavajo, da so socialistična tolmačenja zakonov v ekonomskem razvoju.

„Samo sanje, ki jih, ko se človek prebudi, pove tovarišem, in potem zopet zaspi“.

Toda dokazi omogočijo socialistom oddolžiti kapitaliste in njih somišljenike, da so oni sanjači, ker isti z zadoščevanjem svojim potrebam: z izkoriščevanjem velikih mas človeštva, katere so prisiljene živeti v revščini in pomanjkanju, ne želijo izpremembe obstoječega sistema.

„Nič ni stalnega razven prememba“, je vesoljni zakon narave, kakor nas uči znanost. Solnca, zvezde, planeti, življenje v vseh svojih formah od najnižjega živečega bitja do človeka; vsečloveške naprave, vlade, religije, zakoni morale, žentev, vse je podvrženo zakonu evolucije. Vse to vidimo v različnih dobah njih obstoja. Naš solnčni sistem, imajoč svoj začetek kot velika premikajoča masa nekje v vesoljstvu, se je zaradi privlačne sile njenih posameznih delov skrčil v veliko gorečo celoto ali solnce; naša zemlja, ločena od te prvotne mase ali solnca in prehajajoča skozi različne dobe strjevanja in ohlajevanja, se je neprestano spreminjala. In življenje samo, imajoče svoj začetek v malem enostaničnem bitju, dvigajoče se skozi mirijade živalskih vrst, se nam kaže v najrazličnejših podobah. In človek? Ali je on ostal neizpremenjen od kar je pol človek, pol žival zapustil drevesna prebivališča svojih prednikov?

Gledajoč nazaj preko panorame, katero razgrinja znanstveno preiskovanje pred našimi očmi, vidimo bitje, katero bi težko imenovali človeka, brez orodja razven gorjače ali kamna; brez prebivališča razven onega, katero mu je ustvarila narava; brez vlade, razven pravice močnejšega; brez vere, razven strahu pred nerazumljivimi naravnimi silami. Mi vidimo to bitje delati prve slabotne poskuse za premagano narave. Mi ga vidimo začeti delati in rabiti ogenj za pripravljenje njegove hrane. Mi vidimo njegov prvi lok in strelico. Mi vidimo, da vsaka iznajdba, vsaka zmaga nad naravo vodi naprej do druge. Istočasno z njegovim bolj zamotanim življenjem prihaja razvoj možganov. Njegove bolj zamotane okoliščine ga prisilijo misliti in razvoj možganov skupno z

njegovimi prvimi pridobitvami ga vodi naprej, hitreje in hitreje iz divjaštva v barbarizam in skozi različne dobe barbarizma do civilizacije. Njegova vlada, ako je hočemo tako imenovati, se začne s priprostim načinom voditeljstva ter se razvije v bolj zamotan sistem vlade zadrug, utemeljene na krvnem sorodstvu in zadrugi lastnini. S povečano kontrolo proizvajajočih sil je prišlo večje bogastvo, katero je zlomilo vlado zadrug in ustanovilo vlado, katero je pripoznala lastniške pravice posameznika. Njegovo družinsko življenje, začnajoč z ženitvijo oseb ožjega krvnega sorodstva, prehaja skozi različne stopinje do mnogoženstva in nazadnje do enoženstva. Njegova vera, imajoča začetek v častenju vsake nepoznane in nerazumljive naravne sile, prehaja v častenje več bogov, od katerih je zastopal vsak eno silo. Iz mnogobožstva se je pozneje razvilo častenje enega samega najvišjega bitja, kojemu pripisuje vesoljno moč.

Prihajajoč do časa novejšje zgodovine, sledimo ekonomskemu razvoju človeka do suženjstva do fevdalizma in od fevdalizma do kapitalizma. Pri tem zapazimo, da ima vsak teh sistemov produkcije drugačno pojmovanje vlade, morale in vere. Mi zapazimo, da je suženjstvo rodilo suženjsko vero, fevdalizem fevdalno cerkev, s kapitalizmom pa prihaja doba reformacij in konec absolutne vlade. Mi vidimo kapitalizem sam prehajati skozi različne forme razvoja: od jednostavnega dela obrtnikov do tovarniškega dela, in od tega naprej do današnje velike industrije. In celo danes zapazimo, kako se velike industrije družijo v truste in monopole. Mi vidimo kontrolo narodovega življenja koncentrirano v rokah par ljudi. Mi vidimo, kako so mnogi odvisni od te oligarhije bogastva v svojih življenjskih potrebščinah. Mi vidimo, kako mali odstotek ljudstva živi bogastvo nakopičeno tekom stoletij. Mi vidimo, kako se na milijone ljudi bori za borno existenco v dobi, ko sta človeški razum in njegova naravna moč iznašla način zadostiti potrebam vseh.

In tukaj pravijo kapitalisti in njih somišljeniki, da se moramo ustaviti.

Skozi dolga stoletja so se človeške naprave spreminjale in spopolnjevale. Skozi neprestano spremembo smo danes dospeli do dobe v našem ekonomskem življenju, katere kupiči bogastvo v naročje neznatne peščice ljudi. In ta mali del ljudstva se dvigne in, kakor moderni Jozue, ukaže silam katere so delovale skozi celo preteklost: „Stojte!“

Kdo so sanjači? Ali socialisti, kateri pravijo, da se bode človeška duša razvijala v bodoče kakor se je dosedaj in da mora socialna produkcija, katere existira danes, voditi do socialne razdelitve? Toda kapitalisti še vedno vpijejo: „Solnce stoji — da mi požanjemo svoje dohodke!“

Socializem.

Kdor išče v socializmu edino le vprašanje do-brega zaslužka in osemurnega delavnika, mu seveda ne prizna pravice preiskavati, kaj je dobro in zlo ter stikati po virih človeškega ravnanja in človeške volje. Toda naj se to zdi marsikomu čudno, vendar je resnica, da materializem, odnosno ekonomizem ni prvo vprašanje socializma, temveč še le rezultat socialističnega razmišljanja in raziskavanja. Prvotno vprašanje socializma je sorodno onemu utilitistične etike v najplemenitejši obliki: Kako dosežemo najvišjo srečo človeštva? Še le spoznanje, da so gospodarske razmere podlaga, na kateri se dviga vsa stavba socialnega življenja in da sedanje socialne uredbe ne morejo služiti in ne služijo splošni sreči, temveč jo ovirajo in uničujejo, poraja zahtevo, da se morajo predruščiti gospodarske razmere in tako napraviti podlaga, na kateri si človeštvo lahko sezida stavbo popolnejše sreče. Po tem spoznanju se loti socializem svoje naloge: Priboriti delavstvu tako moč, da bo lahko uresničilo nov socialen red.

V zmislu socializma je vsaka etika plod svojega časa in njegovih razmer. Kar se je včeraj smatralo za dobro, je danes lahko zlo — in narobe. Kulturna zgodovina daje za to neštete primere. V očeh starih Rimljanov so bili Slovani etično manje vredni, ker je pri njih član družine „kradel“ da je obdaroval gosta; Slovanom, ki takrat še niso poznali privatne lastnine, se je pa zdelo povsem naravno in prav, če je posameznik vzel del

skupne lastnine, da je počastil gosta. Etika sedanjega civiliziranega sveta, sloneča na krščanstvu, obsoja umor. Vendar sodobna etika dovoljuje in celo slavi vojno, ki je organizirana moritev. Usmrtitev človeka v dvoboju je po mnenju „viteških“ krogov v nekaterih slučajih nujna zahteva časti. Krasti je nečastno; izrabiti gospodarsko odvisnost siromašnega ljudstva in nakupičiti sadove njegovega dela v svojih blagajnah, je lepo in poveča ugled izkoriščevalca.

V dobi, ko je zakon razvoja priznan v vsakem področju, je mnenje, da sloni etika na večnih, nespremenljivih zakonih, smešno. Kakor vse, tako se menja in razvija tudi etika. Če se umakne socializmu sedanji gospodarski in socialni red, mora nastati tudi etična praznina, katero pa takoj izpolni nova etika.

Vprašanje je le, če je dovolj razlogov, braniti sedanjo in ovirati novo etiko. Nasprotniki socialne demokracije trdijo, da bi socializem pahnil družbo in človeka v nižavo, v katerih izgine vse, kar je etičnega in moralnega. Nasprotniki si v ta namen izbirajo izmed mnogoštevilnih etičnih teorij tisto, ki najbolj služi njih željam, pa mislijo, da je tedaj vse opravljeno. Toda dokler ni sredstva, s katerim bi se moglo avtoritativno izpodbiti vsako nasprotno mnenje o vprašanju etike, visi tudi obsodba duševnosti socializma v zraku in ne sme se smatrati za taktičen pripomoček v boju konservativcev zoper socializem, ki nima večje vrednosti, kakor trditev katoličana, da poseduje edino resnico in da so vsi nekatoličani prokleti.

Sedanjo etiko bi radi ohranili, ker bi radi obvarovali sedanje družabne razmere. Socializem pa hoče spremeniti socialni red, pred vsem njega gospodarsko podlago in prepušča mirne duše bodočemu razvoju nove etične zakone, ki vzklijejo iz preoranih tal. Vsekakor pa ima socializem pravico, izreči prepričanje, da pospeši njegova družba tudi razvoj etike, da prinese s seboj boljšo etiko, kakor sedanja. Da — šele socializem napravi podlago, na kateri bo morda mogoča enotna etika. Sedaj imamo tolko različnih moralnih zakonov, kolikor družabnih razredov in še v vsakem razredu različne variacije in nianse. Da so nazori o dobrem in zlem odvisni od materialnih razmer življenja, je dokazano; a tudi prikrojeni so navadno materialnim ciljem in potrebam. Kapitalistična družba je ustvarila tatove po poklicu, katerim se zdi njih rokodelstvo po vsem enako z vsakim drugim. Na neki anketi na Dunaju je poročal policijski funkcionar, da se prostitutke večinoma nič ne zavedajo nizkotnosti svoje obrti. A špekulant, ki izežme milijone iz siromašnih ljudi in jih morda do zadnjega vinarja požene v veter, je prepričan, da je imel smolo, ne pa, da je delal krivico.

Najboljši dokaz za odvisnost etike od socialnih predvsem gospodarskih razmer, pa daje velikansko protislovje med veljavno teoretično in med dejansko praktično etiko. Po imenu je morala našega časa krščanska, a ni ga krščanskega načela, ki ne bi ga krščanska družba teptala in zatajevala. Krščanska teorija je asketična: Odreči se temu svetu: ne zbiraj zakladov, ki jih žro rja in moli. Kapitalistična družba hlepi po užitku in krščanska cerkev sama zbira zaklade, ki so „od tega sveta“. „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe“, je temeljni nauk krščanstva; okoristiti se pri svojem bližnjem, kolikor le moreš, je vodilna teža kapitalistične špekulacije in skoraj neizogiben zakon v našem družabnem življenju.

Če hoče socializem spremeniti gospodarske razmere, je torej gotovo, da se morajo s tem predruščiti tudi etični nazori in zakoni. A če ni sploh absurdno govoriti o dobri in slabi etiki, je vsekakor nezmišleno trditi, da je etika socializma slabša od sedanje. Gotovo je, da pride šele s socialističnim družabnim redom etična teorija v soglasje z etično prakso. Če bo človeku obstanek tako zagotovljen, da ga noben slučaj ne bo mogel prisiliti na tatvino, tedaj bo lahko veljalo, da je krasti grdo in zlo. Če bo vsakdo lahko živel od svojega dela, se bo vsako izkoriščanje bližnjega lahko stigmatiziralo. In če izginejo ekonomični poviči za vojne med narodi, tedaj ne bo zakon „Ne ubijaj“ samo zapisan, temveč bo dosegel tudi praktično veljavo. V socializmu je kal nove etike; etika socialistične družbe ne bo nazadovanje, temveč napredek. Socialistični človek bo na vsak način boljši človek od sedanjega, že zato, ker bo v bolj-ših razmerah lahko boljši.

Nov mezdni red.

Železniško ministrstvo je izdalo te dni nov mezdni red za delavce, ki ga spodaj prinašamo v prevodu. Čitatelji naj si pazno ogledajo nov mezdni red, o katerem bomo v prihodnjih številkah obširneje spregovorili.

Glasom odloka železniškega ministrstva št. 29.950—1912.

Prepis

Mezdni red za področje c. kr.

§ 1.

Za področje veljavnosti in bistvo meznega reda.

1. Mezdi red se nanaša na uslužbence, to so delavci, pomožni sluge in pomožni poduradniki, ki se nahajajo v meznem razmerju.

Za akordne delavce in prtljagosome kakor tudi za one, ki so le začasno zaposleni, eventuelno tudi za paušalno plačane pomožne uslužbence, velja ta mezdni red le dokler ne bodo tozadevne plačilne razmere potom posebnih predpicov in dogovorov (pogodb) drugačno urejene.

2. Mezdni red je edinole uradni pripomoček, katerega državno železniška uprava sme vsaki čas in v vsakem oziru spremeniti.

3. Predpise meznega reda je od službenih predpostavljanih v lastnem delokrogu izvesti.

4. Na izjeme, ki niso v meznem redu označene, se je le po odobrenju ravnateljstva ozirati.

5. Za neoziranje na temeljne določbe meznega reda je potrebno dovoljenje železniškega ministrstva.

§ 2.

Razlikovanje dninarjev.

Temelj za plačevanje dninarjev daje sledeče razlikovanje istih:

1. Po službenem razmerju.

Stalni delavci, to so tisti delavci, ki odgovarjajo potrebi slabše letne delavne dobe za izvrševanje normalnega dela in so zato nepretrgano celo leto v uporabi. Stalne delavce se prišteva normiranemu stanju.

Nestalni delavci, to so tisti delavci, ki so vporabljeni za dobo boljše delovne potrebe, da ojačijo stalne delovne skupine; nestalne delavce se ne prišteva normiranemu stanju; ob pojemanju dela sot i najprej prizadeti pred stalnimi delavci.

Nadalje stavbni in progovzdrževalni pomožni delavci, to so delavci, ki se jih ravnotako ne prišteva normiranemu stanju ter so v naprej le za določene vporabe sprejeti, kakor na primer za normalno vzdrževalno delo, za polaganje novih tračnic, za razne v lastni režiji izvedene zgradbe, za opravo poškodb vsled elementarnih dogodkov, in nezgodnih slučajev itd.

Katere delavce je prištevati stalnim in katere nestalnim, določa pristojni službeni načelnik. O tem se prizadete delavce pismeno obvesti z naredbo roka, od katerega jih je smatrati stalnim delavcem. Pomožne delavce se ne obvesti pismeno o njih službenem razmerju.

2. Po starosti in spolu.

Odraščeni nad 18 let stari delavci. Mladotni delavci med 16 in 18 letom starosti, v kolikem je njih sprejem sploh dopuščen.

Delavke.

3. Po poslu.

Delavci brez poklica, in sicer:

a) Delavci ki stavijo v službo edinole njih fizično moč, kakor n. pr. skladišni delavci, vrhstavniki delavci itd.;

b) zaposleni predelavci n. pr. predelavci progovzdrževalne službe, delovodje premogarjev itd.), ali pa vporabljeni na mesto profesionistov (n. pr. takozvani pomočniki itd.) v rokodelstvu podobne posebne stroke in pri delovnem stroju (n. pr. izdelovalci kurilnih cevi, strugarji itd.), pri drugih strojih in strojnih napravah (n. pr. parni stroji, dvigala itd.) ali pa taki, ki so zaposleni v težkih, nevarnih ali polnoodgovornih delih.

Profesionisti. Kot take se smatra vse one delavce, ki so se navčili rokodelske stroke, (O. r. § 1) pri mestih označenih v paragrafi 14, 14 a in 14 b obratnega reda, ali pa kot vajenec pri kaki državno železniški delavnici in ki morejo dokazati redno izvršeno učno dobo potom učnega izpriečevala

4. Po raznih razlikovalnih znakih.

Pomožni poduradniki in pomožni sluge, to so pomožni uslužbenci, ki se potegujejo za mesta poduradnikov ali slug in ki so dovršili pripravljalo službo v dnini. (O. r. § 14.) V splošnem se postopa ž njimi kakor s stalnimi delavci.

Certifikatiste. To so podčastniki, ki imajo pravico do takih mest in ki se na podlagi določb zakona z dne 19. aprila 1872, drž. z. št. 60 potegujejo za mesta poduradnikov ali slug in ki so dovršili pripravljalo službo.

Vajenci, to so osebe ki so na podlagi določb zakona z dne 28. julija 1902, drž. z. št. 156, sprejeti v kako delavnico državne železnice, da se priučijo rokodelstva.

Pomožni risarji, pomožni pisarji in druge pomožne moči v pisarstvu.

Invalidni in manj zmožni delavci.

Tem delavcem je prištevati one, ki so sprejeti kot službeno manj zmožni oziroma ki se jih zopet uporablja. Kot taki pridejo zlasti vpoštev predčasoma vpokojeni nekdanji uslužbenci ki uživajo pokojnino (provizijo, nezgodno rento itd.) in ki se jih vkljub manjši zmožnosti za gotova dela še uporablja.

§ 3.

Odmera temeljne in začetne plače.

Pod „temeljno plačo“ se v predloženem mezdnem redu razume minimalno plačo za razne delavske skupine, pod začetno plačo pa tisto plačo, ki jo dobiva posamezni delavec ob njegovem vstopu v službo.

Splošna določitev temeljne plače sledi po zaslišanju službenih predpostavljenih potom ravnateljstva. Isto sme po spremembi krajevnih ali drugih v poštevp rihajajočih razmer temeljno plačo zvišati ali znižati.

Take spremembe nimajo v splošnem na mezde v službi se nahajajočih delavcev nobenega vpliva; ako se plača teh delavcev nižje nego določa novi mezdni red, se jim v smislu teh določb zviša plačo.

Odmera temeljne plače je navedena v dodatku novega mezdnege reda.

Način mezdne odmere potom službenega predpostavljenega določajo sledeča načela:

A. Nerokodelci.

1. Vsi stalni delavci, neglede na v naslednjih točkah navedena izjema in na pripadnost raznim službenim mestam oziroma službenim panogam v okrožju ene in iste postaje, dobijo enako temeljno plačo (krajevno temeljno plačo).

2. Stalni delavci progovzdrževalne službe dobijo v področju enega in istega prožnega mojstra enako temeljno plačo (okrožna temeljna plača). Isto se določa neodvisno od na isti progi v drugi službeni panogi izplačane mezde.

V posameznih okrajih, kjer je posebna draginja se sme po odobritvi ravnateljstva, ne ozirajoč se na okrožno temeljno plačo in z izjemo tudi progovzdrževalnih delavcev in za delavce ostalih službenih panogah, podeliti višje temeljne plače.

3. Nestalni delavci vseh službenih panog posla navedeno temeljno mezdo; izjeme v tem oziru so službenemu načelstvu dovoljene le v slučaju posebnih razmer.

4. Temeljno plačo neodvisno od krajevine oziroma okrožne temeljne plače, dobijo sledeči delavci dokler se nahajajo v dotični vporabi.

a) Vlakospremljevalci (zavirači) katerih temeljna plača znaša najvišje toliko kolikor krajevna temeljna mezda.

b) Pomožni risarji, pomožni pisarji in druge pomožne moči v pisarstvu.

Ti dobivajo krajevno temeljno plačo, če ravnateljstvo, ki ima edino odločati, ne določa drugačno.

c) Prtljagonosci, katerih plačevanje sledi po posebnih ravnateljskih načelih odgovarjajočih lokalnim razmeram.

B. Delavci profesionisti.

1. Profesionisti vseh službenih panog dobijo ob sprejemu provizorično plačo, katero je odmeriti najmanj po višini krajevine (okrožne) temeljne plače za rokodelce. Po dovrstitvi poskusne dobe se njih mezda po marljivosti in službeni zmožnosti končno določa.

Trajanje poskusne dobe, ki ne sme trajati manj kot 14 dni in ne več kot 3 mesece, kakor tudi višino provizorične in definitivne začetne plače do 1 krome čez krajevno (okrožno) temeljno plačo, določa službeno predstojništvo. Podelitvi začetne

plače za nad 1 krono višje nego temeljna plača nerokodelcev ima pritrđiti ravnateljstvo.

2. Ako se gre za pridobiti službi posebno zmožnega profesionista sme službeno predstojništvo po potrdilu ravnateljstva svoje časno priznane mezde takega delavca z ozirom na pridobljene napredovalne kvote (glej § 5) na novo odmeriti.

3. Ključavničarji-kurjači dobijo za dobo njih vporabi pri vozni službi posebno določeno temeljno plačo.

C. pomožni delavci.

Plače teh določa dogovornim potom službeno predstojništvo in se je pri temu samo ozirati na razmere ponudeb in vprašanja.

D. pomožni poduradniki in pomožni sluge.

1. Ti dobijo mezdo, ki se jo za njih področje prizna po načelih ravnateljstva; ta znaša:

a) Pri sprejemu imenovanih uslužbencev iz delavskega stanja c. kr. državne železnice navadno toliko kolikor po zaslužku delavca znašajoča mezda.

b) Pri prvem nastavljenju najmanj toliko kolikor za stalne delavce iste službene panoge navedene temeljne mezde.

2. Ako se delavca uporablja za mesta poduradnikov ali sluge, tedaj ostane ta do sprejema v pomožno poduradniško službo oziroma za slugo v poprejšnjem mezdnem razmerju.

E. Certificatisti.

1. Vojaški službi pripadajoči certificatisti ne uživajo dokler dobijo vojaške pristojbine za dobo poskusne vporabe nikakega plačevanja od strani železnice.

2. Certificatisti, ki nimajo več pravice do vojaške pristojbine, bodo plačani v slučaju nastavljenja kot pomožni uradniki oziroma sluge.

F. Mladoletni delavci.

Plače teh določa službeno predstojništvo po tozadevnih odredbah.

H. Delavke.

Začetno plačo teh določa službeno predstojništvo in sme znašati najvišje toliko kolikor krajevna (okrožna) temeljna mezda; v ostalem se prepušča ravnateljstvu, da po potrebi posameznih skupin delavk (ženske pri vlakovni službi itd.) določa posebne temeljne mezde.

I. Invalidni in manj zmožni delavci.

Plače takih delavcev odmerja službeno predstojništvo od slučaja do slučaja. (Dalje.)

Socialna politika po odstotkih.

Po vsej pravici bi bilo pričakovati od države kot podjetnik, da daje v svojih obratih vzgled moderne socialne in delovne politike. Naša država seveda ne daje tega vzgleda iz razlogov, ki smo jih že opetovano in primerno označili.

Mesto moderne ugledbe dela, pomnoženo izkoriščanje, mesto povoljno urejenega razmerja med objemom in predpostavljenimi, preganjanje in zapostavljanje in mesto potrebam življenja odgovarjajoče plače, sramotno in brezprimerno varčevanje.

Depntaciji socialno demokratičnih poslancev, ki se so podali k železniškemu ministrstvu, da pojasnijo razmere na državni železnici in da svarijo železniške uprave pred posledicami razburjenja prizadetega osebja, je železniški minister izjavil da smatra opis razmer kot „tendenciozen“, vkljub temu, da je ministrski svetnik, obenem izjavil, da niso železniškemu ministrstvu dobro znane razmere na posameznih ravnateljstvih.

Če je res, da se pošlje železniškemu ministrstvu popis vsake odredbe ravnateljstev, tedaj bi bilo pričakovati, da je železniško ministrstvo pač dobro informirano o splošnih razmerah na državnih železnicah, če se pa izjava ministrskega svetnika vjema, kako more železniški minister pl. Forster smatrati izvajanja sođr. poslanca Tomschika za „tendenciozne“?! Toda oglejmo si nekoliko bližje razmere delavcev na državnih železnicah.

Znano je, da delavec vživa šele tedaj polne pravice državnemu železniškemu delavcu, ako je ta „stalni delavec“. Pojem „stalni delavec“ je tedaj v tem slučaju velike vrednosti. V okrožnici št. 99.741 od 16. decembra 1905 dunajske železniške uprave je pojem za progovzdrževalne delavce do-

ločen na sledeči način: „Število takih je odmeriti po tistih delih, ki se jih more izvrševati tudi v najnemogočnejšem letnem času ob trajnem mrazu. Pri tem se je ozirati po potrebi glede na manjše snežne zamete in na tuje službene panoge“. Nadalje se pravi tudi, da tam, kjer se je uvedlo „prekinjenje“ je število zvišati. Po tej okrožnici bi bili vsi drugi delavci nestalni.

V novem delovnem redu je pojem tako formuliran:

„Stalni delavci so oni, ki so potrebni v najslabši delovni dobi v letu za opravo normalnega dela in ki so zato nepretrgoma celo leto za poslani. Iz tega je takoj razvidno poslabšanje pojma „definitiven“. Prej se je priznalo stalne in nestalne delavce, medtem ki imamo sedaj nestalne in stalne pomožne delavce. Termin „postanejo stalni“ je tako docela zamotan.

V delovnem redu se določa kot delovni čas „vedoma deset ur“. Za zimske mesece (ne da bi se raztolmačilo in določilo zimski čas) se je določilo tri delovne čase in sicer od zore do mraka „najmanj 8 ur in pol“ in „ako je potrebno se sme delovni čas podaljšati, brez da bi imeli delavci zato pravico do doplačila čezurnega dela“.

In zdaj primerjajmo:

Že leta 1904 je dunajsko železniško ravnateljstvo v okrožnici 31.909-04 delovni čas jasno določilo in sicer:

„Od 15. marca do 15. oktobra 10 urna delovna doba in sicer od 6 ure zjutraj do 6 zvečer; od 12 do 1 odmor in pol urni odmor ob zajtrku in pol ure popoldanskega odmora. Od 16. oktobra do 14 marca 8 ur in pol delovne dobe in sicer od 7 ure zjutraj do 5 popoldne, z enournim popoldanskim odmorom in po četrtturnim odmoru ob zajtrku in za popoldanski počitek.“

Beljaško železniško ravnateljstvo je v svojem službenem ukazu št. 159 izdanem v uradnem listu št. 29 iz 9. julija 1910, določilo sledeči red glede delovnega časa in doplačevanja izvanrednih ur:

„Od 1. aprila do 30. septembra traja delovni čas od 6 ure zjutraj do 6 zvečer v opoldanskim enournim odmoru in polurnem pred in popoldanskem počitku. Od 1. oktobra do 31. marca pa od 7 ure zjutraj do 5 ure zvečer z enournim opoldanskim odmorom“.

Enaka razdelba je bila pred letom uvedena skoraj na vseh ravnateljstvih. Medtem ko je železniško ministrstvo označilo v novem delovnem redu deset urno dobo, je ravnateljstvo v Beljaku določilo večji urnik, ne da bi se zato računalo delavcem čezurno delo. Enaki slučajji se dogajajo tudi v drugih ravnateljskih okrajih.

Prej natančno označen zimski urnik se je poslabšalo na škodo delavcev za eno uro.

Za doplačevanje čezurnega in nočnega dela je določilo dunajsko ravnateljstvo že leta 1907 v odloku 14.161-07, da je ura računati vsako uro od 9 zvečer do 5 zjutraj, če konča delo pred polnočjo ali do polnoči poldrugokratno; če pa traja čez polnočjo je računati delo po dvojni urni plači.

Novi delovni red določa, da je vračunati vsako čezurno delo po pet četrtink urne plače, tako da zgubijo delavci pri nočnem delu po eno četrtinko do tri četrtink urne mezde.

Omenjeno naj bode, da se je napram prej omenjenemu odloku poslabšalo tudi določbe glede plačevanja delavcev pri zunanji uporabi in pri uporabi v nadomestovalni službi.

Toda preidimo na še posebno važna poslabšanja. Po regulaciji mezd leta 1909 so dobili delavci v turskem predoru 10 vin. dnevne mezdne doklade, od vzeta jim je pa bila tudi dnevna predorna doklada 10 vin.!

V že omenjenem službenem ukazu je ravnateljstvo v Beljaku določilo, da imajo vrhstavnbi delavci, ako nadomestujejo kot premogarji, dobiti doklado 20 vin. To doklado se je tekom preteklega leta odvzelo. Predornim delavcem na progi Selzthal-Line se je tudi odvzelo predorno doklado 40 vin. Delavci beljaškega železniškega okraja in še raznih drugih bi morali dobiti po dovršenem izpitu 10 vin. doklade; doklado dobijo le ako izvršujejo službo nadomestovalcev ali vodij najemniških vozov.

Preddelavci, delovodij itd. so dobivali prej višjo mezdo, zdaj se jim je mezdo razdelilo po mezdni in dokladi. Dobivajo sicer skoraj enaki znesek plače, ali del prejemkov je postal spremenljiv.

Stabiliziranje delavcev se je tudi izvrševalo pod ugodnejšimi pogoji. Po prvem odstavku stabilizacijskega odloka iz leta 1895 je stabilizirati 80 odstotkov vsega delavstva. Stabiliziranje ima slediti po 300 kratni dnini, ki jo je dobival nazadnje in je razliko zaokrožiti navzgor. Te določbe se ravnateljstva ne držijo. 80 odstotno stabiliziranje je odpravljeno; stabiliziranje se vrši mesto po meri zadnje dne po vračunanju povprečne meze in razliko se ne zaokrožuje navzgor. Zadnja leta se ni imenovalo višjih strokovnikov in se je omejilo imenovanje strokovnikov le na profesionaliste. Naj omenimo še, da so bili delavci stabilizirani leta 1909 znatno oškodovani, ker se jim ni z ozirom na njih stabiliziranje priznalo mezno zboljšanje.

Važne so številke o meznem „napredovanju“ delavcev. Po uvedeni regulaciji, ki naj bi značila temeljno zboljšanje plač, se je dokazalo, da se je mezdne razmere uredilo v tolikem, da so zdaj prejemki delavcev nižji. Mesto zboljšanja oškodovanje!

Vsestransko in splošno poslabšanje torej. Trditelj poslanca Tomschika, ki je očital železniškemu ministru, da se je iz svote namenjene regulaciji plač kovalo dobiček, se ujema. Ni težavno dokazati splošno poslabšanje. Težavnejše bo pravočasno prepričati gospode pri železniškem ministru in dri železniških upravah, da je razburjenje prizatega oseba prekipelo do vrhunca in da so nedogledne posledice boja, ki ga usiljuje delavcem na železnici sistem brezmejnega varčevanja in vsestranskega neznošenega poslabšanja.

O stabiliziranju delavcev.

O načinu stabiliziranja delavcev državne železnice smo imeli mnogokrat priliko se pečati. Da se ne uvažuje predpise in določbe glede stabiliziranja je dognana, znana in dokazana stvar. Pritožbe, proteste in intervencije so bile doslej v tem oziru brezuspešne. Sistema poslabšanja ne bo konec dokler bo osebe mirno in nezaupno. Pregrešek, ki ga navajamo spodaj, je po svoji značilnosti najzgovornejše svarilo osobju, ki prinaša krivice, ne da bi sodelovalo pri zgradbi organizacije, od katere edino je odvisna temeljita sprememba službenih razmer.

V Splitu se je premestilo strokovnika Adamiča, „v pomanjkanju drugega pripravnega organa“ v službo vozovnega nadzornika. Adamiču, ki je bil stabiliziran na podlagi 300 dni, se je do prejema službe vozovnega nadzornika brez ovirov izplačevalo čezure. Adamič je bil primoran prevzeti mesto vozovnega nadzornika, četudi je vedel da zgubi s tem ugodnosti, ki jih živi strokovnik na odmoru in na prostih dneh, ali pričakoval je opravičeno, da se mu bodo kot stabiliziranemu uslužbencu vračunalo čezurno delo, ker je bil nastavljen kot strokovnik in ne kot vozovni nadzornik. Tega mnenja ni bilo železniško ravnateljstvo v Trstu, ki je enostavno odbilo vlogo Adamiča, da bi se mu v smislu službenih predpisov izplačalo čezure. Adamič je bil nastavljen kot vozovni nadzornik brez ozira na njegovo službovanje kot strokovnik.

In kako utemeljuje to nastavljenje po besedah železniškega ministra tržaško ravnateljstvo? „Da nimajo strokovniki zaposleni v delavnicah pravico do čezurnih ugodnosti le dokler se jih uporablja v delavnicah!“

V drugem odstavku, točka 2, § 54 predpisov št. VIII se določa: „Višjim strokovnikom, strokovnikom, strokovniškim pomočnikom, prožnim vravnalcem in stabiliziranim signalnim ključavničarjem, ki so jim po dekretu določeni stalni prejemki kot plačevanje izvršenega dela ob tedenskih dneh, je izplačati vse čezure, ako isti temo tedna v dobi od 12 ure ponoči do 12 ure prihodnje noči poleg v poljubnem času določenega delovnega časa, delajo nadalje ali pa, da so v službi ob nedeljah in v deželah navadnih praznikih.“

Točka 6 pa določa:

Temu nasproti odpade vsakemu delavcu prej omenjenih službenih obratov, za katere glede na delovne ure je merodajen § 27 službenega reda, ki so trajno vporabljeni s pričetkom take vporabe dokler to traja z zaračunanjem čezur.“

Torej višji strokovniki, strokovniki, prožni vravnalci in stabilizirani signalni ključavničarji uživajo plačevanje nedeljskega in prazniškega dela po čezurni odmeri, delavci pa ne! Kakšna raz-

lika! Prvim se vračunava čezure zaradi tega, ker ne delajo kakor delavci celih 365 dni v letu brez ozira na praznike in nedelje! Delavcem se zaračunava nedelje in praznike z meznimi prejemki vred. Izključeni so tako dobivanju čezurnih prejemkov. Taka mera je v nesoglasju z temeljnimi službenimi določbami železniškega obrata. Še bolj očitna pa je nepravilnost v slučaju Adamiča, ki je službeno in mezno oškodovan iz razlogov, ki niso odvisni od njega. Adamič je opravljal svojo službo kot strokovnik in kot strokovnik je bil stabiliziran. Ako se je Adamiča „v pomanjkanju drugega pripravnega organa“ nastavilo kot vozovnega nadzornika, bi moral ta v smislu predpisov uživati vsaj enako plačo in enake prejemke kot stabiliziran strokovnik; določbe v predpisih v tem oziru ne dopuščajo dvoma. Ako se uslužbenca vsled pomanjkanja njegovega poklicnega mesta nastavi v drugo, ni dotični tega kriv, nasprotno bi bilo v takih slučajih zahtevati, da ker je uslužbenec s tem oškodovan na njegovih službenih ugodnosti, da se to oškodovanje vsaj primerno poplača ma mezdi. Tukaj se pa poslabšajo dotičnemu službeni, napredovalni in plačilni pogoji! Kje je tukaj pravilnost in komu služijo službeni predpisi?

Služaj Adamiča osvetljuje razmere na državni železnici in še posebej sistem uveden na tržaškem železniškem ravnateljstvu. Poleg pomnoženega izkoriščanja in vsestranskega varčevanja, premešče nje iz ene kategorije v drugo s posledicami, da izgubi premeščen uslužbenec pravico do prostih dni, do napredovanja in do večjega zaslužka! Ne bomo ponavljali izrečenega priporočila, da je dolžnost prizadetih braniti pridobljene pravice in preprečiti, da bi se itak neznošni položaj še poslabšal. Navedeni slučaj naj služi železničarjem v razmišljanje; — kdor noče biti izročen milosti in inemilosti tržaškega železniškega ravnateljstva, naj se pridruži organizaciji, ki želi s pomočjo združenih in solidarnih železničarjev urediti povoljno in temeljito izpremeniti položaj izkoriščanja, zapostavljanja in oškodovanega osobja.

Iz okrožnic in uradnih listov.

Izid volitev v centralni delavski odbor.

Centralnemu delavskemu odboru predseduje ministrski svetnik c. kr. sekcijski svetnik
d. r. Herman Boess;
namestnik c. kr. ministrski tajnik
dr. Josip Winter.

V smislu § 9 tozadevnih določb so bili izvoljeni, oziroma imenovani kot člani:

I. Stavbno in progovzdrževalna služba.

Člani.

Izvoljeni:

- Schneider Ferdinand, zidar, progovzdrževalna sekcija Dunaj III;
- Nejedly Josip vrhstavnbi delavec, progovzdrževalna sekcija, Praga (drž. žel. družba).
- Lana Paul, mizar, progovzdrževalna sekcija Praga (Severno zap. žel.);
- Unterrainer Ivan, tesar, progovzdrževalna sekcija Kitzbühel;
- Urschitz Georg, kovač, progovzdrževalna sekcija Trst;
- Stolarsky Vincenc, mostovni ključavničar, progovzdrževalna sekcija Krakov I.;

Imenovani:

Hummer Fran, vrhstavnbi delavec, progovzdrževalna sekcija Linc.

Namestniki:

- Amadeo Salvatore, visirer, progovzdrževalna sekcija Dunaj (Severna žel.);
- Simon Josip, tesar, progovzdrževalna sekcija Praga (Severno zapadna žel. (Lisa));
- Madlmair Ivan, vrhstavnbi delavec, progovzdrževalna sekcija Linc;
- Göphardt Matija, tesar, progovzdrževalna sekcija Knittelfeld;
- Peter Fran, vrhstavnbi delavec, progovzdrževalna sekcija Plzen;
- Charabarovici Mihael, vrhstavnbi delavec, progovzdrževalna sekcija Itzkanij.

Imenovani:

Maijer Mihael, zidar, progovzdrževalna sekcija Inomost.

II. Vlako pospeševalna in delovniška služba.

Člani.

Izvoljeni:

- Tantsin Karl, pleskar, delavnica Floridsdorf (Severna žel.);
- Rzehak Fran, kotlar, delavnica Simmering (drž. žel. družba);
- Beek Alojz, mizar, delavnica Jedlese (Severno zap. žel.);
- Schmiedhuber Alojz, premogar, kurilnica Linc;
- Thumhort Leopold, strugar, delavnica Knittelfeld;
- Ochmann Josip, mizar, delavnica Stanislav.

Imenovani:

Knoll Ludwig, mizar, kurilnica Landeck.

Namestniki:

Izvoljeni:

- Heider Eberhard, ključavničar, delavnica Floridsdorf (Severna žel.);
- Ziegler Fran, kovač, delavnica Dunaj;
- Gabriel Ivan, kovač, delavnica Linc;
- Cutič Anton, ključavničar, kurilnica Trst;
- Heller Ivan, snažilec, kurilnica Praga (Češka sev. žel.);
- Kaminski Emilian, pleskar, kurilnica Černovice.

Imenovani:

Gluszecki Fran, strojni ključavničar, delavnica Lvov.

III. Promet in postaje.

Člani.

Izvoljeni:

- Deisenhammer Matija, prtljagonosec, železniško obrtni urad Dunaj (Severna žel.);
- Palíšek Fran, skladišni delavec, železniško delavec, železniško obrtni urad Brno (drž. žel. družba);
- Fuchs Štefan, skladišni delavec, železniško obrtni urad Dunaj (Severno zap. žel.);
- Ullmann Ferdinand, skladišni delavec, železniški obrtni urad Inomost;
- Gut Josip, ekspaniran, železniško obrtni urad Podmokle;
- Sanetra Karl, delavec, železniško obrtni urad Žiwiew.

Imenovani:

Juha Vaclav, skladišni delavec, železniški obrtni urad Praga.

Namestniki:

Izvoljeni:

- Pollak Josip, skladišni delavec, železniški obrtni urad Dunaj I;
- Frauenhof Avgust, akordni delavec, železniški obrtni urad;
- Gstöttner Ivan, skladišni delavec, železniški obrtni urad Linc;
- Mlakar Josip, postajni delavec, železniški obrtni urad Jesenice;
- Hein Anton, skladišni delavec, železniški obrtni urad Jägerndorf.
- Graboszevosky Josip, skladišni delavec, železniški obrtni urad Stanislav.

Imenovani:

Meidl Georg, pomožni zavirač, železniški obrtni urad Plzen.

Vsi izvoljeni člani centralnega delavskega odbora so socialni demokratje.

Dopisi.

Trst, drž. žel. — Kako skrbi tukajšnje ravnateljstvo državne železnice za pristrežje osobju tovornih vlakov naj pove sledeče: Na Jesenicah je dvoje kasarn, ki so tako prenapolnjene, da mnoge skupine osobja izvanrednih vlakov ne dobijo niti pristrežja. Med Gorico-Jesenice in nazaj je vozilo 109 izvanrednih vlakov. Skupine vseh teh vlakov dobijo 1 krono ponočne pristojbine. Ali za 1 krono se ne dobi pristrežja v nobenem hotelu na Jesenicah. Je sicer v kasarni za vlakospremno osobje pet rezerviranih čednih sob, ali te so za nadzorovalne organe c. kr. državno železniškega ravnateljstva v Trstu. Ne bi morda kazalo poslati v hotel gospode nadzorovalne organe, ki dobivajo več kot 1 krono ponočne

pristojbine in prepustiti osobju prostore vlakospremnih kasarn? Pogostoma se pripeti, da morajo cele partije po 16 urnem službovanju spati na tleh in stoloh. In po takem „počitku“ hajdi zopet na delo za kakih 14 ali 15 ur! Pred kratkim je prišlo v promet par novih vlakov; za skupine teh vlakov se je preskrbelo pristrežje v neki gostilni, kjer je dvorana za ples in druge enake zabave!

V takih razmerah ne more biti govora o kakem počitku. Vlakospremljevalci državne železnice v Trstu želijo, da bi železniško ministrstvo ukrenilo vse potrebno, da se nedostatki odstranijo.

Nabrežina. — Narodnjaški „agitator“, član N. D. O. in lampist v Nabrežini, si domišlja, da je njemu kot članu organizacije domačih ovčič sploh vse dovoljeno. Razsajanje in surovost v občevanju je za pristaša N. D. O. baje najlepša čednost. Nekega sprevodnika iz Gorice, ki je prišel začetkom pretečenega tedna k niemu, da naj mu popravi plinovo napravo za kuhanje, ga je ta sprejel v narodnjaškem tonu, upirajoč se zahtevi sprevodnika in mesto, kakor bi bila njegova dolžnost poravnati na pravo, je šel nosit prtljage na vlak. Sprevodnik se je podal k lampistu po naročilu službojočega uradnika; službena dolžnost lampista bi bila izvršiti delo. Če ta nima sposobnosti za svoje delo naj se tega drugače oprostí ne pa z arogantnim postopanjem, ki na tiste, ki ga poznajo, ne more mnogo uplivati. Želeti bi bilo da se temu preslavnemu lampistu pove, kakšna je njegova službena dolžnost in kaj je zahtevati od uslužbenca, ki želi dostojno občevati z drugimi službenimi tovariši

Domače vesti.

Narodna „delavska“ organizacija je imela pretečeno nedeljo svoj „kongres“. Na tem kongresu, s katerim so hotele naše domače ovčice posnemati kongrese resnih organizacij, je bil izvoljen osrednji odbor, ki jasno dokazuje, da je ta organizacija lahko organizacija, lahko narodna organizacija, nikakor pa ne delavska organizacija. V osrednji odbor te delavske organizacije so bili namreč izvoljeni sledeči delavci:

Predsednik dr. Anton Sošič, odvetniški kandidat; podpredsednik dr. Rudolf Pederin, odvetniški kandidat; odborniki: dr. Vekoslav Kisovec, odvetniški kandidat; Vinko Engelman, učitelj; Anton Možina, odvetniški kandidat. Namestniki: dr. Josip Mandič, odvetniški Josip Požar, jurist; Fran Perko, čevljarški mojster v Gorici in Anton Vadnal iz Ajdovščine, o katerem se ne ve, kaj dela. Nadzorstvo: dr. Otokar Rybar, odvetnik; Anton Miklavec, posestnik pri Sv. M. Magdaleni; Štefan Ferluga, učitelj; namestniki nadzorstva: Vladislav Karabajč, o katerem se ne ve, kaj je; Viktor Bizin, gostilničar. Pregledovalci računov: dr. Anton Delak, odvetniški kandidat; Anton Žiberna c. kr. uradnik in Dragotin Širok, učitelj. Razsodišče: dr. Iv. Marija Čok, odvetniški kandidat; Ivan Čeh in Josip Prelogar, delavca. Odbor te delavske organizacije sestoji torej iz štirih odvetniških kandidatov in enega učitelja. V odboru ni niti enega delavca. Namestniki so: dva doktorja in en čevljarški mojster. V celem osrednjem vodstvu in nadzorstvu in razsodišču je devet odvetnikov ali odvetniških kandidatov, trije učitelji, trije posestniki in dalodajalci, en c. kr. uradnik, dva, o katerih se ne ve, kaj da sta, in dva delavca. Med dvajsetimi člani vodstva sta cela dva delavca in še ta dva sta v razsodišču. Vodstvo je pa vse prepuščeno izključno nedelavcem. Pa se bo dejalo, da N. D. O. ni delavska organizacija. Čudno je le to, čemu niso dali v odbor še Kalistra, Gorupa in Mankoča.

Kdo podpira N. D. O. Je pač lepo vedeti, kakšna solidarnost je med vodstvom N. D. O. in med delodajalci. N. D. O. je namreč glede kase že na dnu. Nima denarja. Zato se je obrnila do svojih delodajalcev, izkoriščevalcev, ki jim je ležee na tem, da N. D. O. obstoji. Pismo ali okrožnica, ki jo je poslala N. D. O. delodajalcem, se glasi:

Trst, dne . . . . . aprila 1913.

Vaše blagorodje!

Do danes ste izkazali do „Narodne delavske organizacije“ bojevnice (?) za pravice zatiranega in trpečega slovenskega delavskega ljudstva, največje simpatije, bili ste jej naklonjeni od prvega začetka njenega obstoja, za kar so Vam vsi v organizaciji združeni hvaležni. In podpisano vodstvo upa in trdno pričakuje, da boste ostali organizaciji naklonjeni tudi z naprej, zlasti pa sedaj, ko

so nasprotniki, posebno pa narodni, napeli v boj proti na narodni podlagi stoječi N. D. O. vse svoje sile, poslužujoč se pri tem vseh sredstev. Dovoljimo si vsled tega prositi Vas, da se pridružite N. D. O. kot podporni član.

Se zahvaljujemo Vam že vnaprej in bilježimo z odličnim spoštovanjem
vodstvo

Narodne delavske organizacije s sedežem v Trstu
Štolfa. (pečat) Petrič.

Ta okrožnica, ki smo jo dobili v roke, je bila poslana nekemu slovenskemu zidarskemu delodajalcu. Kako se bo torej bojevala za pravice delavcev proti delodajalcem organizacija, katera ima delodajalce za podporne člane? Kako se bo neki drznila ta organizacija napovedati boj svojim podpornim članom? Kako bo ta organizacija branila koristi zidarskih delavcev, ako ima zidarske delodajalce za svoje podporne člane? Kdo bo neki verjel, da bodo zidarski delodajalci podpirali N. D. O. zato, da se bo ta bojevala proti njim? Pa kaj bi se prepirali! N. D. O. je podpisana od delodajalcev, ima v odboru delodajalce in je s tem povedano pač vse.

Poročila o shodih.

Shod železničarjev, ki se je vršil v „Delavskem domu“ v petek zvečer 25. t. m. je izpadel najsijajnejše. Ob naznanjeni uri so se železničarji zbrali v prav velikem številu v veliki dvorani „Delavskega doma“, ki je bila kmalu napolnjena. Na dnevnem redu je bilo praznovanje I. majnika. Shod je otvoril in mu predsedoval sodr. Skobl. Poročal je sodrug Kopač. Omenil je politične razmere v državi z ozirom na koalicijsko pravo železničarjev. Reakcija se postruje. Zlasti se skuša izvesti nazadnjaške poskuse na škodo državnih nastavljenecov. Namen novega načrta koalicijskega zakona je, odvzeti železničarjem pravico do združenja ter onemogočiti jim vsako stanovsko gibanje. Nele združitev železničarjev, ampak njih duševni razvoj se hoče preprečiti. Konfiscira se brez pomisleka vsak članek, ki se direktno peča z razmeram železniškega osobja. Zlasti naš „Železničar“ je jako nevsč slavnemu državnemu pravdnistvu in baje tudi našim železniškim upravam. Po mnenju cenzurne oblasti ni dovoljeno se pečati v strokovnem glasilu železničarjev o koalicijskih pravicah in o mezdih in službenih razmerah osobja. Vemo zakaj nočejo slišati železniške uprave naše kritike. Premnoge krivice, nedostatki in nerednosti se gode na železnicah; osobje je do skrajnosti izkoriščano, zanemarjeno in zapostavljeno. Vrhu vsega se hoče službo pa še bolj militarizirati. Vojaški uredniki se pajdašijo v službi; njim se daje najboljša mesta, med tem ko se zapostavlja starejše resnično sposobne delavce.

Poročevalec je nato omenil sredstva, katerih se ima uslužbenec posluževati v boju proti takim razmeram in navedel je tudi vzroke poslabšanja. Vzrok poslabšanja je tudi mlačnost in indiferentnost večine železničarjev, ki niso dostopni razredni bojovni organizaciji. Poleg tisoče in tisoče organiziranih železničarjev imamo še tisoče in tisoče neorganiziranih in te je treba pridobiti organizaciji, ako hočemo izvojevati naše pravice. Nato se je govornik pečal z lokalnimi razmerami in pojasnil volilni boj v mestu. Tudi v tem volilnem boju je treba, da so tržaški železničarji na prvem mestu. Občinska politika je važno vprašanje tudi za sodruge železničarje, ki občutijo posledice napačne kapitalistom koristne dosedanje občinske socialne uprave. Neznosna draginja in visoka cena stanovanja provzročajo, da ne more železničar izhajati s skromnimi zaslužki. Priporočal je končno ob odobravanjem navzočih, da naj sodrugi železničarji z njih številno udeležbo na shodu in na manifesta prvega majnika, dokažejo, da so resnično zavedni in nevtrudljivi v boju za pravice delavstva. Govorili so nato sodr. Vaupotič, ki je naznanil spored shoda in manifestacije I. majnika, Bahun, ki je pozivljaj železničarje, da se polnoštevilno udeležijo majniške manifestacije in predlagal v to svrhu izvolitev deputacije, ki naj se poda k ravnateljstvu, da zahteva, da bodo ta dan delavci prosti, nadalje Konič, ki je priporočal državnim železničarjem agitacijo za prvi majnik in končno Golouh, ki je razvijal občinski program socialne demokratične stranke in kritiziral postopanje nasprotnikov, ki se poslužujejo vseh sredstev v boju proti delavski stranki; priporočal je delavsko časopisje in podpiranje politične organizacije. Vzpodbujal je železni-

čarje v boj za branitev njih interesov kot občinarji in za razširjanje socialističnih načel, ki se morajo in ki se bodo vkljub nasprotnikom uveljavile. — Sodrug Skobl je s primernimi besedami, pozivljajoč železničarje, da naj se udeležijo majniške manifestacije, zaključil krasno uspeli in koristni shod.

Vršijo se sledeči shodi:

Borovnica, dne 4. maja t. l.

Spodnja Šiška, dne 5. maja t. l.

Ljubljana, dne 6. maja t. l. ustanovni občni zbor skupine Ljubljana II.

Ljubljana, dne 7. maja t. l. občni zbor skupine I.

Buje, dne 11. maja t. l. železničarski shod v gostilni

Socialno demokratična delavska stranka

PRVI MAJNIK 1913.

Delavci!

Proletariat celega sveta se pripravlja, da ponovi tradicionalno manifestacijo prvega majnika, v kateri je izražena edinost misli in ciljev, ki ga oživljajo in vodijo v velikem boju za svoje pravice. Prvi majnik je praznik dela; je dan v katerem ponovi delavstvo svojo zahtevo po osamosvojitvi dela iz težkih spon kapitalizma, po združenju vseh družabnih razredov v en sam razred svobodnih delavcev, po svobodi, miru in ljubezni, ki naj nadomestijo suženstvo, zavist in sovraštvo.

V imenu teh zahtev praznujemo tudi letošnji dan prvega majnika. Praznujemo ga v prepričanju, da se bliža z velikimi koraki dan našega vstajanja in v trenutku, ko se ni potihnil tužni odmev morilnega orožja, ki je na bližnjem Balkanu ukradlo življenje stotisoče mladih človeških bitij. In praznujemo ga v dobi, v kateri čutimo bolj živo kot kedaj poprej bojni poziv kapitalistične Evrope proti bedi delovnega ljudstva, od katerega se zahteva več krvnih in gmotnih žrtev.

Sodrug! Na vas je ležeče, da s potrpežljivim in vstrajnim delom osibite one mogočne okove, ki onemogočujejo razvoj delavstva, na način, da jih bo zamogel proletarijat v kratki bodočnosti zlomiti in tako osvoboditi človeštvo one kulture, katera se že bliža smrti.

Naj se ozre kapitalizem na dan letošnjega prvega majnika na okrvavljeno balkansko polje in naj se trese pred svojimi vse uničujočim in smrtonosnim delom. Naj se pa proletarijat ozre na mnogoštevilne delavske roke, ki se dvigajo kvišku od vseh strani sveta stegnjene v bratski pozdrav drugim delavcem, ki jih nihče ne more razdružiti in ki so vsi pripravljeni v bratskem objemu ponoviti obljubo solidarnosti in bratske mednarodnosti.

Živel prvi majnik!

Politični odbor.

V spored: Ob 6.30 uri zjutraj: Obhod godbe društva Circolo filarmonico socialista po mestu. — Ob 10. uri predp.: Javen shod na trgu Donadoni. Govornika sodruga Josip Kopač in Josip Petejan. Po shodu demonstrativni pohod po mestu z godbo društva Circolo Filarmonico socialista. — Ob 2. uri pop.: Sestanek v Delavskem domu. — Ob 3. uri pop.: Odhod spreveda in godbe na veliko

Veselico na prostem

na Sv. Andreja sprehajališču (Campi elisi) vogal ul. Officina. — **Koncert** pri katerem sodeluje godba „Filarmoničnega socijalističnega društva Mandolinistično akademično društvo na Greti in slovensko, italijansko, ter nemško delavsko pevsko društvo. — **Velik srečolov** z 16.000 darili, vsaka srečka dobi. — Gostilniška postrežba, vino, pivo, mrzle jedi itd. — Vstopnina k veselici 20 vinarjev brez razlike. Otroci in spremstvu starišev vstopnina prosti. — Po veselici ob 8. uri in pol sestanek v Delavskem domu, kjer se vrši na terasi in v veliki dvorani koncert Filarmoničnega socialističnega društva. — V slučaju slabega vremena se vrši veselica v nedeljo 4. maja.

Kavarna Unione - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljena

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač
Tiska L. Herrmanstorfer v Trstu